

מטעמי תורת זילים

פרשת האזינו – תחיית המתים לעתיד לבוא

התורה רמזה על 'תחיית המתים' בפסוק "ראו עתה כי אני הוא ואני אלקים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מדי מצייל" (דברים לב, ט) (גמי פסחים דף סח ע"א). והנה סדר התחייה ומשפטה הם עניינים מופלאים, שהיא עצמה 'קץ הפלאות' (בית מועד) לר' מנחם רבא דף קלה ע"ב דרוש חמשה ועשרים לשבת חול המועד ד"ה והנה סדר התחייה).

ויש להתבונן, כיצד יהיה לעתיד לבוא סדר תחיית המתים המופלא אשר בו עתידים לקום לתחייה מחדש כל המתים שנקברו בארץ ובחוץ לארץ?

הקב"ה מחיה את המתים בעולם הזה באמצעות 'טל תחיית המתים'

אחד מהרקיעים שברא ה' יתברך נקרא 'ערבות', ושם יש 'טל' שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים" (גמי חגיגה דף יב ע"ב). 'טל' זה נרמז בראשית הבריאה שנאמר "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה" (בראשית ב, ו), כאשר ה'אד' הוא 'טל של תחיית המתים' שהקב"ה הטיל אותו בעפר על מנת שיהיה כוח לאדם להיבראות (תפארת יהונתן לרבי יהונתן אייבשיץ פרשת בראשית ב, ז ד"ה ויבא). לכן מיד אחרי שעלה ה'אד' יצר ה' את האדם עפר מן האדמה והטיל בו נשמת חיים, כפי שנאמר בסמיכות "ואדם אין לעבד את האדמה: ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: ויניח ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ח-ו). ואחר כך הטל הזה שיצר בורא העולם בראשית הבריאה המשיך להיות מזומן כל הדורות כדי להחיות בו מתים, כבר מימי האבות הקדושים (מעבר יבק' לר' אהרן ברכיה ממודינת בחלק 'מנחת אהרן' תחילת פרק א).

בשעה שעלה יצחק אבינו להיעקב על המזבח (תפארת יהונתן בראשית כב, יב ד"ה ויאמר) (נגעה החרב בצוארו, מיד פרח נשמתו) (ילקוט ראובני פרשת וירא ד"ה אמרו מלאכי השרת בשם ר' יהודה) והיה נחשב כקרבן. לאחר מכן שבה אליו הנשמה (תפארת יהונתן בראשית כב, יב ד"ה ויאמר) בשעה שאמר המלאך לאברהם אבינו "אל תשחך דך אל הנער" (בראשית כב, יב) (לב אריה לר' יהודה לייב האשקי פרשת תולדות אבות ו ד"ה ולפי זה), וזה היה באמצעות 'טל של תחיית המתים' (תפארת יהונתן ספר בראשית כב, יב ד"ה ויאמר). וכיון שהיה בעקידת יצחק תחיית המתים ממש, לכן המלאכים פתחו ואמרו "ברוך מחיה המתים" (יחלת יעקב אותיות עק' דף כו ע"ב ערך 'עקידת יצחק') וגם יצחק אבינו בירך "ברוך אתה ה' מחיה המתים" (פרקי דרבי אליעזר פרק לא, ילקוט ראובני פרשת וירא ד"ה אמרו מלאכי השרת). ויש אומרים כי אברהם אבינו בירך ברכה זו (עפ"י זוהר פרשת נח דף ס ע"א בתוספתא ד"ה למה נח נח). ומאחר יותר כאשר משה רבינו היה בסנה ונפרד מגופו הישן אשר גדל בבית פרעה כפי שנאמר לו "שיל נעליך מעל רגליך" (שמות ג, ח), ירד עליו 'טל של תחייה' ואז גדל לו גוף חדש הראוי לנבואה (יערות דבשי לר' יהונתן אייבשיץ חלק א דרוש י ד"ה אבל תדע) (להרחבה על מעשה עקידת יצחק ראה מאמרינו לפרשת וירא – החלפת הנשמות בעקידת יצחק).

הטל הזה היה מזומן גם לעם ישראל במדבר (מעבר יבק' לר' אהרן ברכיה מודינת בחלק 'מנחת אהרן' תחילת פרק א). שכאשר ישראל שמעו בהר סיני את הדיבר הראשון מעשרת הדיברות מיד פרחו נשמתם שנאמר "ויפשי נפאם בדרו" (שיר השירים ה, ו), ואז ה' עשה איתם צדקה על אף שבאותה שעה ליבם לא היה נכון עמהם וגם עתידים היו לחטוא בעגל (יעני העדה) למחבר שבט מוסר על שיר השירים דף עז ע"א פסוק פתחתי אני), והביא עליהם את 'טל תחיית המתים' והחיה אותם מחדש (גמי שבת דף פח ע"ב, עיני העדה) למחבר שבט מוסר על שיר השירים דף עז ע"א פסוק פתחתי אני). ועל ידי הטל נעשה להם גוף חדש ונקי מכל תועבות מצרים והעוונות שדבקו בהם, גוף הראוי לקבלת התורה (יערות דבשי לר' יהונתן אייבשיץ חלק א דרוש י ד"ה אבל תדע). ורמז לכך בדיבר הראשון "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות ג, ח), שהתיבה "אנכי" בחילוף אותיות א"ת ב"ש הוא 'תשלמי' שזה צירוף 'טל מת' לרמוז שהיה אז תחיית המתים על ידי הטל (ומת-ה' פרשת משפטים דף כט ע"א טור ב ד"ה ובמדרש אית' במקצת' בשם 'שפתי כהן על התורה').

הנביאים החיו מתים וכך חיזקו את האמונה בתחיית המתים שלעתיד לבוא

כאשר התארח אליהו הנביא בביתו של הצרפתי, חלה בנה ומת. אליהו הנביא עמד עליו בתפילה לפני הקב"ה וביקש שיחיה וישב את נפש הילד, וזה כדי שילמדו לדורות שיש 'תחיית המתים' (פרקי דרבי אליעזר פרק לג). ואז הוא השתטח על בן הצרפתי והאציל מרוחו דרך אבריו אל איברי הילד שנאמר "וינתמד על הקלד שלש פעמים ויקרא אל ה' ויאמר ה' אלהי תשב נא נפש הקלד הזה על קרב" (מלכים א' יז, כא) (כתם פז' לר' שמעון לביא מחבר פיוט יבר יוחאי על זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב). ונעתר לו ה' והילד קם לתחייה (פרקי דרבי אליעזר פרק לג) שנאמר "וישמע ה' בקול אלהיו ותשב נפש הקלד על קרב" (מלכים א' יז, כא). והיה זה בדומה למה שעתיד ה' יתברך לעשות לכלל ישראל (ומדרש תנחומא פרשת אמור אות ט).

וכן היה עם אלישע הנביא שביקש מרבו אליהו הנביא כי ימשך אליו הרוח שבאמצעותו הוא החייה את הבן של הצרפתי, ושעל ידו יחיו שני מתים שנאמר "ויהי נא פי שנים פרוחך אלי" (מלכים ב, ט) כלומר כפול ממנו (כתם פז' לר' שמעון לביא על זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב). וכך אכן היה כאשר הבן של האישה השונמית שנולד לה בזכות ברכתו של אלישע חלה ומת (פרקי דרבי אליעזר פרק לג), ואז אלישע הנביא השתטח עליו ושם את אבריו כנגד אברי הילד כפי שעשה רבו שנאמר "ויפל וישקב על הקלד וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכפיו על כפיו ויגהר עליו ויחם בשר הקלד" (מלכים ב, ד, לד) (כתם פז' על זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב). אלישע התפלל לה' וריבנו של עולם כשם שעשית נסים על ידי אליהו רבי והחייית את המת, כך עשה עמי והחיייה הנער הזה! (ועתה לו ה' והנער קם לתחייה (פרקי דרבי אליעזר פרק לג).

אחרי מותו של אלישע קם לתחייה על ידו איש נוסף (כתם פז' על זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב). והיה זה כאשר הוליתו את גופתו של איש מת לקבורה, והנושאים את המת ראו גדוד מואבי מתקרב אליהם ומחמת פחדם הם זרקו את הגופה (מלכיים"ם מלכים ב' יג, כא) שנפלה ונגעה בעצמותיו של אלישע הנביא, ואז אותו המת קם מיד לתחייה. וזה מה שנאמר "ויהי הם קברים איש והנה ראו את הגדוד וישלכו את האיש בקבר אלישע ויגע האיש בעצמותו אלישע ויחיה וינקם על רגליו" (מלכים ב' יג, כא) (ראה בית אלקים להמבייט שער היסודות תחילת פרק חמישים וארבע). וקימתו לתחייה היתה כי אלישע לא רצה שהוא ישכב אצלו (מצודת דוד' מלכים ב' יג, כא), שהרי גוף הצדיק ועצמותיו הם ארון מיוחד לקדושה ואין ראוי שיגע בהם חול (מלכיים"ם מלכים ב' יג, כא).

הזדמנות אחרונה לקחת חלק ולהיות שותפים ממש בהוצאת ספר "מטעמי תורת חיים"!

בעזרת ה' ובלי נדר לאחר החגים הבאים עלינו לטובה אנו נדפיס את ספר מטעמי תורת חיים. הספר יכלול מאמרים על כל פרשות השבוע, בכתב גדול וברור עם מפתח ערכים, כאשר כל מקורות הספרים הופרדו וירדו לתחתית הדף. הספר זכה להסכמות נלהבות של גדולי ישראל אשר כתבו כי הדברים נפלאים, שווים לכל נפש, מתוקים מדבש ונופת צופים! דעו לכם כי אין לנו שום סיוע מוסדי אלא רק עזרת הציבור ולכן אנו זקוק לתרומתכם הנדיבה כדי להשלים את עלויות ההוצאה. ממש בימים אלו עדיין ניתן לתרום להוצאת הספר ולהנציח את התרומה להצלחה ורפואה או להבדיל לעילוי נשמה. לשם כך ניתן ליצור קשר ישירות עם המחבר בטלפון 052-7675933. וכן ניתן להעביר תרומה לחשבון הבנק שהוקם למימון הוצאת הספר: שם החשבון חיים לנגר בנק הדואר שמספרו 09 סניף 001 מספר חשבון 30608503

וכן היה עם יחזקאל הנביא שהקב"ה אמר לו ללכת להחיות את המתים בבקעת דורא. וכאשר הגיע לשם יחזקאל, הקב"ה הוריד על כל העצמות היבשות שהיו בבקעת דורא טל תחיית המתים' ומיד כל העצמות של בני האדם שהיו שם החלו להעלות עליהן בשר וגידים, למעט עצמותיו של אדם אחד. ואז נפתח אוצר הנשמות בשמים וירדו כל הרוחות לגופם, כל רוח לגופת האיש השייכת לו ונעמדו שם כולם חיל גדול (פרקי דרבי אליעזר פרק לג). ועל ידי מחזה מבהיל זה ראו כל העולם שעתידי הקב"ה להחיות מתים. ואחר כך לקח מהם ה' את רוח החיים ונפלו שם כולם ומתו (ראה המשנה ביוחזקאל לו, א-ד) (וזה פרשת וישלח דף קעה ע"ב – דף קעו ע"א ד"ה ואי תימא הא חתים). אמנם אותם המתים בבקעת דורא לא היו בני אדם טובים ואף על פי כן ה' החיה אותם, וזה כדי להורות לישראל שכשם שהם קמו לתחייה על אף שלא היו צדיקים כך גם שאר ישראל אף שחטאו הרי שמעפר הוא יקיים (זכר דוד' לר' יודן זכות ממדינתא מאמר שלישי סוף פרק ל' ד"ה ומאחר עלות כל האמור).

יש בגוף האדם עצם קטנה הנקראת 'לויז' והיא קיימת לעולם

הקב"ה חפץ להקים מחדש את בני האדם באותם הגופות שהיו להם על מנת שיידעו כולם שאותם אלו שנפטרו הם אלו שקמו עתה לתחייה שנאמר "יחיו מתידך נבְלָתֵי יְקוּמוּן" (ישעיה כו, יט), "יחיו מתידך" – כלומר אותם שמתו יקומו ולא ייבראו חדשים. לצורך זה יצר הקב"ה באדם עצם מיוחדת (וזה פרשת וארא דף כח ע"ב ד"ה אמר רבי חייה ולא עז) שנקראת 'עצם הלויז' (עפ"י בראשית רבה פרק כח, א), ונמצאת בסיום הגולגולת בעורף, במקום בו שמים את קשר התפילין של ראש' (ספר הליקוטיים לחארי"ז ספר שופטים ד' ד"ה יושביה ויקרא למקום), עץ הדעת טוב' לר' חיים ויטאל פרשת ויצא ד"ה יאורי ואולם לויז, יאורי החמה' על זוהר פרשת נח דף סט ע"א ממחרתי' עפ"י זוהר, 'קלתה יעקב' ערך לו תיבת לויז' את א) שהוא מקום הגבוה מכל הגוף (יאורי החמה' על זוהר פרשת נח דף סט ע"א ממחרתי') וגם מקום תחילת התפשטות השדרה (זכר דוד' מאמר ג פרק יב דף סז ע"א ד"ה יוהרמי' במאמר שבתות' בשם הרמ"ע מפאנו).

עצם הלויז קטנה כמו שעורה (חסד לאברהם לר' אברהם אזולאי מעין רביעי נהר נב) או עדשה (יאורי החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה ידהוא גרמא' מהרמ"ק), אך חזקה יותר מכל העצמות בגוף האדם (וזה פרשת תולדות דף קלו ע"א ד"ה רב הונא אמר כך הוא). על כן אי אפשר לטחון, לשרוף, לשבור או למחות אותה במים (ראה בראשית רבה כח, א), לא שולט בה ריקבון (ספר כוונות הארי"ז ז"ל פשטי הארי"ז דף ע"ב ע"ב, יכף החיים לר' חיים פאלאגני סימן לא אות סב, יאורי החמה' על זוהר פרשת וארא דף כח ע"ב מהרמ"ק) והיא לא 'מתה' לעולם (דבר בעתו לר' ששון בן מרדכי שינדוך דף רפג ד"ה והנה הנשמה היתרה). קיומה הוא נצחי (רבינו אלעזר מגרמייזא על התורה' פרשת ויצא ד"ה יאולם לויז שם העיר') והיא לא נבלעת בעפר. ואפילו אם נאָקַל גוף האדם על ידי דגים, הרי 'העצם' הזאת לא מתעכלת והיא נשארת במצולות הים לעת תחיית המתים (יאורי החמה' על זוהר פרשת וארא דף כח ע"ב מהרמ"ק) (וראה בספר ברית שלום לר' פינחס בן פילטא פרשת ויצא דף יט ע"ב טור ב ד"ה יעל פי זה תבין שלכן קראו לעיר לויז בשמה, כי לעיר זו לא היה כניסה למלאך המוות וזה דוגמת תחיית המתים' שעתידה להתחיל בעצם הלויז, לכן על שם העצם קראו לעיר בשמה עיני' עוד פרטים בזה).

מהעצם הזאת מקבל הגוף בחייו כוח, קיום ועמידות (ישעיר צדק לר' יוסף גיקטיליא דף יז ע"א ד"ה ודע כי יש עצם), ובה תלויים חמשת החושים של האדם 'השמיעה' 'הראיה' 'הדיבור' 'הטעם' ו'המישוש' שהם כלל כוחות הגוף (יאורי החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה ידהוא גרמא' מהרמ"ק). עצם זו היא שורש האדם (תולעת יעקב' תפילת שחרית דף כ ד"ה ובמדשו של ספר יצויני' פרשת ויצא ד"ה ואלם לויז) וְעַמּוּתוֹ וְעִקְרוֹ, וממנה התהווה האדם בעצם הטיפה (ספר 'יצויני' פרשת ויצא ד"ה ואלם לויז, 'מעבר יבק' שפת אמת פרק ו ד"ה אחר שמפי סופרים) והושתת גופו בתחילת היוולדו (יאורי החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה ידהוא גרמא' מהרמ"ק). שורשה ועיקרה 'מעצם השמים' (רבינו אלעזר מגרמייזא על התורה פרשת ויצא ד"ה יאולם לויז שם העיר, ישעיר צדק' דף יז ע"א ד"ה ודע כי יש עצם) וכלול בה חיות עולמית הנקראת "הבלא דגרמי" (מחשבות חרוץ לר' צדוק הכהן מלובלין דף צב ע"ב טור ב ד"ה יאזרת לא) (להרחבה על ההבלא דגרמי ראה מאמרנו לפרשת בחר – איסור ריבית).

כל עצמותיו של האדם נרקבות בקבר למעט העצם הזאת שממנה עתיד ה' לבנות את כל האדם מחדש (יאורי החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה ידהוא גרמא' מהרמ"ק). הישארותה של העצם היא על מנת שיהיה דבר קיים שעליו תשרה 'הברכה' בעתיד ויבנה הגוף מחדש, לפי שמואז ששת ימי בראשית והלאה אין הקב"ה עושה יש מאין אלא רק יש מיש' (עפ"י תולעת יעקב תפילת שחרית דף כ ד"ה ובמדשו של). על העצם הזאת נאמר "שְׁמֵר פֶּלַעַם עֲצֻמוֹתַי אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁפָּרָה" (תהלים לד, כא), "אַחַת מֵהֵנָּה" – היא עצם הלויז הקטנה, ועליה נאמר "לא נִשְׁפָּרָה". ובזכות שהיא עומדת וקיימת לעד אזי "שְׁמֵר פֶּלַעַם עֲצֻמוֹתַי" כלומר שגם שאר העצמות עתידות לקום בתחיית המתים (וילקוטי תורה לחארי"ז ז"ל על תהלים לד).

יצירת האדם מחדש בעת תחיית המתים תהיה באמצעות עצם הלויז

וכפי שתחילת בריאת האדם היתה באמצעות הטל (תפארת יהונתן בראשית ב, ו ד"ה ויצר), כך לעתיד לבוא ייתן הקב"ה מן השמים (יכלי יקר' דברים כח פסוק ח ד"ה ומדקאמר באסמין, יאהבת דוד' להחייא דרוש טו' לשבת תשובה ד"ה ועט לחנה) טל של תחייה במתי ישראל (נמי שבת דף פח ע"ב) כדי שיווצרו גופים חדשים נקיים מעוונות הראויים לזמן ההוא (יערות דבש' חלק א דרוש י' ד"ה אבל תדע). וזה מה שנאמר "יחיו מתידך נבְלָתֵי יְקוּמוּן הקיצו וְנָנּוּ שְׁכֵנֵי עִפְרוֹ כִּי טַל אֹרֶזְתִּי טִלְךָ וְאַרְצְךָ רְפָאִים תִּפְלִי" (ישעיה כו, יט), כלומר שעתידי לקום באמצעות אותה טל של תחייה' כל אותם שוכני עפר הראויים לקום באחרית הימים (פרקי דרבי אליעזר סוף פרק לד), וכפי שאמר דוד המלך "כִּטְל חֶרְמוֹן שְׁלִיךְ עַל הַרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צָנָה ה' אֶת הַבְּרָכָה חֲיִים עַד הָעוֹלָם" (תהלים קלג, א), "כִּטְל חֶרְמוֹן שְׁלִיךְ עַל הַרְרֵי צִיּוֹן" – הוא הטל שעתידי ה' להוריד בהרי ציון ששם 'שער השמים' ומקום עלית הנשמות לגן עדן, ואחריו 'חיים עד העולם' – החיים יהיו נצחיים עד העולם (יכלי יקר' דברים כח, ח ד"ה ומדקאמר באסמין).

הטל ירכך את עצם הלויז שנשארה מהאדם (וזה פרשת נח דף סט ע"א ד"ה תא חזי בהחוא זמנא) והיא תיעשה כמו עיסה מצוחצחת מאוד עד שתהיה ניתכת כחלב (וזה פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה תא חזי מה כתיב, תולעת יעקב' תפילת שחרית דף כ ד"ה ובמדשו של) והנוזל הזה יהיה נקי ומצוחצח ומהחלק הצח של אותה העצם שנוצר ממנה (וזה פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה תא חזי מה כתיב). ואז אותו נוזל שנוצר מהעצם יתערבב עם שאר העצמות של המת שנסארו עדיין עמו בקבר וכולם יכללו בה כפי שנאמר "וְיִקְרָךְ ה' תְּמִיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ וְעַצְמוֹתַיךָ יִחְלִי וְהִיִּיתְךָ פֶּגֶן רְוָה וְכִמּוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכָּבְדוּ מִימֵינוּ" (ישעיה נח, יא), "וְעַצְמוֹתַיךָ יִחְלִי" – כלומר העצמות יחלצו ממקומם ויכללו באותה העצם להיות עיסה אחת (וזה פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה אמר ליה בהחוא זמנא) על מנת לבטל מהעצמות שנסארו את 'העכירות הגשמית' על ידי החזרתם לחומר גלם הראשון הקדום שממנו נוצר האדם (יאורי החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה ידהוא גרמא' מהרמ"ק). וזה ממש הטעם להרקות העצמות של המת בקבר, כדי שיוזכך ויקום בתחייה מוזכך וטהור (עפ"י יבול בנימין לר' בנימין הכהן ויטאל חלק ב' דרוש מו' להספד דף רע"ב טור ב ד"ה עתה באתי לקונן).

ואז יתקיים "וְהִיִּיתְךָ פֶּגֶן רְוָה וְכִמּוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכָּבְדוּ מִימֵינוּ" (ישעיה נח, יא) שיצטייר צורת האדם (וזה פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה אמר ליה בהחוא זמנא) ויתפשט מחדש (יאורי החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה ידהוא גרמא' מהרמ"ק) על ידי הנוזל שנעשה קודם כמו 'חלב' ועתה יקפא כמו 'גבנה' שנאמר "הֲלֹא חֲבֻלָה תִּתִּיכֵנִי וְכִגְבָנָה תִּקְפִּיאֵנִי" (איוב י, ז) (וזה פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה כד יתערב החוא גרמא). אחר כך יקרם עור סביב וכן בשר וממנו ייצאו עצמות וגידים (וזה פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה כד יתערב החוא גרמא, מלבי"ם יחזקאל לו, ד), כפי שנאמר "הֲלֹא חֲבֻלָה תִּתִּיכֵנִי וְכִגְבָנָה תִּקְפִּיאֵנִי: עֹר וּבֶשֶׂר תִּלְבְּשֵׁנִי וּבְעֻצְמוֹתַי וְגִידֵים תִּסְכְּכֵנִי" (איוב י, יא) (מלבי"ם יחזקאל לו, ד). ונאמר בפסוק לשונות עתיד "תִּתִּיכֵנִי" וְתִקְפִּיאֵנִי" וְתִלְבְּשֵׁנִי" וְתִסְכְּכֵנִי" כי הוא על זמן תחיית המתים שלעתיד לבוא (וזה פרשת פנחס דף רכב ע"א ד"ה כד יתערב החוא גרמא). אחר כך יתפשטו שתי זרועות ושתי רגליים וכן שאר חלקי הגוף ואבריו (וזה פרשת וארא דף כח ע"ב ד"ה אמר רבי חייה ולא עז). ודמיון לדבר הוא שאם נאָקַל קצת בשרו של האדם בעולם הזה, אזי בשרו יגָדַל וחי מחדש מיסודו של שאר הבשר החי (יאורי החמה' על זוהר פרשת וארא דף כח ע"ב מהרמ"ק).

הקב"ה ירכך את עצם הלויז באמצעות הטל, ואז כנגד מה שאדם הראשון הביא מיתה לעולם הוא יחזור ויִבְנֶה בחסד לכן נאמר "עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה" (תהלים פט, א) כאשר התיבה "יבנה" היא לעתיד לבוא (זרע שמשון' על התורה לר' שמשון חנמי פרשת לך דף ק"ב ע"ב ד"ה מדרש ילקוט), ואין הכוונה לאומות העולם כי תחיית המתים תהיה רק לישראל (ישמן הטוב וקן אהרן' חלק ששון טוב' פרשת בלק דף סו ע"ב ד"ה או יאמר כי מראש צורים). והקב"ה יבנה מעצם הלויז את כל גוף האדם (וזה פרשת נח דף סט ע"א ד"ה תא חזי בהחוא זמנא) כמו 'טיפת זרע' שכאשר הוא בבטן אמו נבנה ממנו כל גוף האדם (מלבי"ם יחזקאל לו, ד) וכמו 'שארור' שמתפחה את הבצק (וזה פרשת נח דף סט ע"א ד"ה תא חזי בהחוא זמנא). וליהיו אז כל העצמות שנבראו מעצם 'הלויז' של האדם קשורות לגמרי בקשר אמיץ עם ה' יתברך, כמו 'קשר' של תפילין שהיה מונח על עצם הלויז במשך חיי האדם (וילקוטי מאמרים' הספספ לספר ידברי סופרים' שר' צדוק הכהן מלובלין דף קה ע"ב טור א). ובסוף ה' יתברך ייתן בגוף 'רוח חיים' (וזה פרשת וארא דף כח ע"ב ד"ה אמר רבי חייה ולא עז).

והנה כאשר הקב"ה יצר את חוה הוא הרדים את אדם הראשון ולקח ממנו 'עצם' אחת מצלעו ובנה עליה גידים בשר ועור ונפח בה רוח חיים. וכיון שהאישה הזאת לא היתה בריאה חדשה אלא בנייה על גבי 'עצם' קיימת, לכן נכתב בעשייתה לשון 'ויקח' שנאמר 'ויקח ה' אלקים מן האדמה ויבנה עליה אשה ויקרא שמה אדם' (בראשית ב, כא-כב). ובדבר הזה רמז ה' לישראל כי אף שימות האדם הרי שעתידי הוא לחיות מחדש ולהיבנות מעצם אחת הנמצאת בצוארו, כפי שגם בתחילת הבריאה נבנה מעצם של אדם הראשון בניין חזק העשוי מגידים ובשר, וה' החיה אותו. מטעם זה אדם הראשון רמז על 'תחיית המתים' בדבריו כשאמר 'ויאמר האדם זאת הפעם יצא מעצמי ויבשר מבשרי לזאת תקרא אשה כי מאיש לקחה זאת' (בראשית ב, כג), אמר 'יצא מעצמי' כיון שתחיית המתים תהיה על גבי ה'יצא' שבו. ולהורות בדבריו על 'תחיית המתים' אמר 'לזאת יקרא אשה' בלשון עתיד ולא אמר 'לזאת יקרא אשה' בלשון הווה (יצרור המור' פרשת בראשית ד"ה ואמר ויבן ה' אלקים).

עצם הלז נרקבת לרשעים ולא תיבנה להם את הגוף בעת תחיית המתים

החוטאים המחזקים את הרע בעולם שהוא 'הסטרא אחרא' עתידים להיכרת מהארץ, ועליהם נאמר 'פני ה' בעשי רע להקריט מארץ זכרם' (תהלים לד, יז), כלומר שהם יכרתו מן הארץ ולא יזכו לקום בתחיית המתים (ליקוטי תורה' להארי"ז ז"ל על תהלים סימן לו), כי אם האדם מתחייב 'כרת' אז גם עצם הלז שלו נרקבת ונכרתת ולכן הוא לא זוכה לקום בתחיית המתים (מדבר קדמות' לחידי"א מערכת ל' ערך לו). וכן מי שלא קשר תפילין של ראש בחייו לא יקום בתחיית המתים, כי בגלל חיסרון התפילין עצם הלז שנמצאת במקום קשר התפילין מרקיבה לו בקבר (עץ הדעת טובי' על התורה לר' חיים ויטאל פרשת ויצא ד"ה אה). וכן אלו המשחיתים זרעם בארץ גורמים לעצם הלז להיטמא ועל כן אין בה כוח לחזור ולבנות את גופם מחדש, וחלילה לא זוכים לקום לתחיה מן הארץ (אור החמה' לר' אברהם אזולאי זקנו של החידי"א על זוהר פרשת נח דף סט ע"א מר' חיים ויטאל).

גם מי שנוטל ריבית מישראל מפסיד את שכרו בתחיית המתים, ולא יקום עם כל מתי ישראל (ראה 'שמות רבה' לא, ו ד"ה דבר אחר) (תפארת יהונתן' לר' יוחנן אייבשיץ פרשת כי תצא ד"ה לא תשיך לאחיך. וראה 'ליקוטי ראובני' פרשת משפטים ד"ה יאם כסף תלוה' בשם המהרי"ט) כפי שנרמז בסמיכות הדברים שבפסוק 'אל תקח מאתו נפש ותרבינת ויראתי מאלקיך וחי אחיך עמך' (יבעל הטורים' ויקרא כה, לו). וכן שנאמר 'בנפשך נתן ותרבינת לקח נהי לא יחיה' (יחזקאל יח, יג) (נדבך מא"ח' לרבי אברהם חמוי מערכת ר אות ה). ודבר זה הוא מידה כנגד מידה, לפי שהוא נתן סכום כסף מועט שגדל והפך עם הריביות לסכום כסף גדול, לכן כנגד זה עצם הלז שעתידיה לגדול ולרבות לא תתרבה בעבורו (תפארת יהונתן' לר' יוחנן אייבשיץ פרשת כי תצא ד"ה לא תשיך לאחיך). וזה מה שהיה עם יחזקאל הנביא שכאשר הוא החייה את כל העצמות היבשות בבקעת דזרא, היה שם אדם אחד שלא קם לתחייה. ואמר הקב"ה ליחזקאל שאדם זה היה מלווה בריבית לישראל לכן הוא לא קם באותה העת עם שאר המתים (פרקי דרבי אליעזר' פרק לג) (להרחבה על איסור ריבית' ראה מאמרנו לפרשת בהר – איסור ריבית').

עצם הלז ניזונת ונהנית רק מאכילת 'סעודה רביעית' במוצאי שבת

עצם הלז נשאר קיימת לעולם משום שכאשר הנחש החטיא את אדם הראשון ונתן לו לאכול מעץ הדעת ביום השישי לבריאה בו האדם נוצר, אז כל חלקי גופו של האדם נהנו מאותו מאכל חוץ מ'עצם הלז' (כפי החיים' לר' חיים פאלאגני סימן לא אות סב בשם הארי"ז ז"ל, 'שומר שבת' לר' דוד לידא סדר הבדלה סעיף י בשם ר' העשיל, זכר בעתו לר' ששון בן מרדכי שנודק יום השישי דף ס"ח ד"ה יחור אחר מין), לפי שהעצם הזאת לא נהנית משום אוכל (וזהו פרשת תולדות דף קלו ע"א ד"ה רב הונא אמר כן הוא, ספר 'יכוונת הארי"ז ז"ל' פסטי הארי"ז דף ע"ג ע"ב) אלא רק מאוכל שנאכל במוצאי שבת קודש, בסעודה רביעית הנקראת 'סעודת מלווה מלכה' (כפי החיים' לר' חיים פאלאגני סימן לא אות סב בשם הארי"ז ז"ל, 'זכר בעתו לר' ששון בן מרדכי שנידון דף רפג ד"ה והנה הנשמה היתה, 'חוכמת התורה' לר' העשיל ליקוטים סעיף רט), ועל כן לא נגזר עליה מיתה כאשר הגוף והיא לא נרקבת בקבר (חוכמת התורה' לר' העשיל ליקוטים סעיף רט) ונשארת בקיומה יותר מכל העצמות, והיא תהיה עיקר שממנו יבנה הגוף בעתיד (וזהו פרשת תולדות דף קלו ע"א ד"ה רב הונא אמר כן הוא).

לכן צריך האדם להשתדל מאוד באכילת סעודה רביעית, בשביל לתת חיים לעצם הלז, שבלעדי סעודה זו אין מזון לעצם החשובה הזאת, שממנה צריך להתחיל כל בניין תחיית המתים לעתיד לבוא (מדרש האימורי' למחבר 'שבת מוסרי' דרוש ב' קול כלה, וכן משמע בספר 'מאור ושמש' פרשת ויחי ד"ה והנה מצונו). ונכון לחזור אחר מין מאכל שתאב עליו ביותר, כמו שכאשר יש אורח הבא לפעמים, עושים לכבודו דבר יותר חשוב ממה שבני הבית גלילים לאכול. כך גם העצם הזאת היות שהיא נהנית רק ממוצאי שבת למוצאי שבת ודווקא בסעודה רביעית, לכן עושים את הסעודה מדבר התאב עליו ביותר (נדבך בעתו לר' ששון בן מרדכי שנידון מכלל יום שבת דף רפג ד"ה יחור אחר מין). ועל ידי זה מהנה אביו אותו האבר שלא נהנה ולא דבק בו זוהמת החטא הראשון (נדבך בעתו לר' ששון בן מרדכי שנידון יום השישי דף פח ד"ה יחור אחר מין).

בזמן תחיית המתים יקדו נשמות ישראל בהר הזיתים ויכנסו לתוך הגופות

תחיית המתים תהיה ביום שישי בשבוע, כשם שאדם הראשון נברא ביום השישי של ששת ימי בראשית (בית מועד' לר' מנחם רבא דרוש חמשה ועשרים דף קלה ע"ב ד"ה והתחיה תהיה ביום הדין). לצורך כך גופות מתי חוץ לארץ שנקברו בחוץ לארץ (בראשית רבה' צו, ה ד"ה אמר רבי סימון) יקבלו את חלקם הרוחני הנקרא 'נפש', ועמו (כתם פז' לר' שמעון לבאי על זוהר פרשת חיי שרה דף קלא ע"א ד"ה רבי אלעזר ורבי ייסא) יבואו לארץ ישראל באמצעות גלגול מחילות (בראשית רבה' צו, ה ד"ה אמר רבי סימון) עד להר הזיתים (ליקוטי שמעוני' ספר ישעיה סימן תסט ד"ה לאשי בחשך הגלגל) כדי לקבל שם את נשמתם (עפ"י 'בראשית רבה' צו, ה ד"ה אמר רבי סימון, עפ"י יתרוני' על שיר השירים ח, ה). וכך ישראל יתקבצו מכל מקומות קבריהם, ולא ידח ממנו נידח (תורת חכם' לר' חיים הכהן מארס צובא תלמיד מהר"ח' פרשת ויגש דף ק ע"א ד"ה ויהי דבר ה'). ואפילו אותם אלו שכבר קמו לתחייה בזמן יחזקאל הנביא ושוב נקברו באדמה הטמאה, עתידים להתגלגל במחילות לארץ ישראל ושם לקבל את נשמתם (גבול בנימין' על התורה חלק ב דרוש יג ליום שבעי של פסח דף קמא ע"א ד"ה הנה כי כן בזה) (להרחבה על קימתם של מתי חוץ לארץ ראה מאמרנו לפרשת דברים – יקדושת ארץ ישראל).

הנשמות יקדו אל גופות ישראל על מנת להקימם לתחייה (שו"ת הרדב"ז חלק ח' סימן קצו ד"ה הם עושים). וזה יהיה על ידי הקב"ה בעצמו, שאין יודע ואין מבין זולתו יתברך איך לשלח כל נשמה ונשמה אל הגוף שהיתה שוכנת בו, כדי להחיות עם רב (כתם פז' לר' שמעון לבאי מחבר פיוט 'ברי יוחאי' על זוהר פרשת חיי שרה דף קלא ע"א ד"ה רבי אלעזר ורבי ייסא). ואז יקבלו כל מתי ארץ ישראל את נשמתם (שו"ת הרדב"ז חלק ח' סימן קצו ד"ה יפת הם עושים) ויקומו לתחייה, ורק אחר כך יקבלו מתי חוצה לארץ שיגיעו במחילות (כתם פז' לר' שמעון לבאי על זוהר פרשת חיי שרה דף קלא ע"א ד"ה רבי אלעזר ורבי ייסא). וכל המעלה של מתי ארץ ישראל שיקומו לפני מתי חוץ לארץ הוא דווקא לאותם אלו שנכנסו לארץ ישראל בחייהם ומתו בה, אבל אלו שעלו רק בעצמותיהם אחרי פטירתם הם יקומו באחרונה כמו שאר מתי חוץ לארץ ולא יזכו לקום ראשונה עם שאר מתי ארץ ישראל (ישער החצרי' סימן תקלח בשם 'יסוד לאברהם' והרב 'טוב הארץ'). אמנם הם כן יזכו להינצל מצער גלגול מחילות (אגדת אליהו' למחבר 'שבת מוסרי' ר' אליהו הכהן האימורי על גמי ירושלמי מסכת כלאים פרק ט הלכה א דף קא ע"א טור א ד"ה ולמדנו מזה המאמר).

ובשל כך ארץ ישראל נקראת 'ארץ החיים' כי מתייה קמים ראשונים בתחיית המתים (אגדת אליהו' למחבר 'שבת מוסרי' ירושלמי מסכת כלאים פרק ט הלכה א דף קא ע"א טור א ד"ה ולמדנו מזה המאמר). והטעם שמתו ארץ ישראל יקומו לפני מתי חוץ לארץ, הוא כמו שמלך בשר ודם חולק כבוד לקרובים אליו יותר מהרחוקים ממנו, כך מתי הארץ נקראים קרובים אליו יתברך, שישבו וגרו בארץ ישראל אשר שם נמצאת ירושלים ו'הכותל המערבי' שממנו לא זזה 'השכינה' והם מתו בהיכל המלך, לכן בדין הוא להחיותם תחילה. וגם משום שהם מתו בארץ ישראל ומסרו את נשמתם בחיק אימם, לעומת בני חוץ לארץ שמתו בארצות העמים המלאות עבודה זרה, ומוכרח לחלוק כבוד למעלת ארץ ישראל שיחיו מתייה קודם מתי חוץ לארץ. וכאשר יקומו מתי חוץ לארץ הם יוכלו לקבל את פני הצדיקים אשר מתגלגלים במחילות מחוץ לארץ אל ארץ ישראל, כי הם יצאו להקביל את פניהם כפי שעושים האדם חשוב הבא לעיר שיוצאים להקביל פניו כל גדולי העיר, והיא דרך מעלה וכבוד (אגדת אליהו' למחבר 'שבת מוסרי' על גמי ירושלמי מסכת כלאים פרק ט הלכה א ד"ה ועוד' נראה ד"ה גם יתכן לומר).

